

Applaus voor de vrolijke consensus

Reinhout Hiel

Fight Night, vanavond om 20 uur in Vooruit, Gent, daarna op tournee.
www.ontroerendgoed.be

Zonder ook maar één politieke referentie maakt Ontroerend Goed in Fight Night een zorgwekkende analyse van de consensuspolitiek waarin ons democratisch bestel is verzeild geraakt. Dat is straf.

EVELYNE COUSSENS

De politieke kolommen staan er vol van: het gaat niet goed met de democratie. Of liever: het gaat niet goed met de representatieve democratie, met de parlementaire arena waarin meerderheid en oppositie in een legitiem kader een robbertje kunnen vechten. De burger drijft steeds verder weg van zijn politieke vertegenwoordigers, die op hun beurt de afstand trachten te overbruggen door zich als een wat opdringerige vriend tegen hem aan te schurken. Dat doen ze bij voorkeur door zich te vertonen aan de toeg van het dorpscafé dat televisie heet, of door de belofte van meer directe democratie. Beide strategieën zijn even dom als schadelijk. Want wie is 'de' burger, een en ondeelbaar? De Franse politicologe Chantal Mouffe wees er op dat veel westerse democratieën in het kielzog van de markt kiezen voor een consensusdenken dat streeft naar de grootste gemene deler, maar daarvoor elk inhoudelijk standpunt opofferen. In het dorpscafé gaat het smoelwerk overheersen op het discours, terwijl

de belofte tot meer directe democratie dreigt uit te monden in een tirannie van de meerderheid.

Die analyse is vaker gemaakt, maar de laatste jaren liggen ook theatermakers ervan wakker. Het 'falen van de democratie' lijkt tegenwoordig wel een topos waar vooral Nederlandse makers als Wunderbaum (The New Forest) en Eric de Vroedt (mightysociety) mee bezig zijn. In Vlaanderen legt het Gentse theaterperformancegezelschap Ontroerend Goed de vinger op de wonde. Fight Night, gemaakt in coproductie met het Australische The Border Project, is een experiment in directe democratie, vermomd als spelletjesprogramma. "Ik miste wat inhoud", hoorde ik na de première. Dat was de juiste nagel op de verkeerde kop. Niet in Fight Night, maar in het echte politieke spel is inhoud steeds nadrukkelijker afwezig.

Opportunisten

Vijf kandidaten is een niet nader bepaald 'spel' strijden in vijf rondes om de gunst van het publiek, dat uitgerust is met een stemapparaatje. De procedure is transparant, de interactiviteit authentiek, de democratie direct: het publiek is iedere avond anders, zodat de uitkomst van de voorstelling avond aan avond onvoorspelbaar is. Maar wie is 'het publiek, een en ondeelbaar? Fight Night begint met een definitie in de grootst mogelijke algemeenheid: 'het publiek' blijkt die avond overwegend vrouwelijk, tussen 25 en 44 jaar, in een relatie en met een gemiddeld inkomen. De cijfergegevens vormen de mal waarnaar de kandidaten zichzelf kneden. Enkel wie binnen die 'maat' valt, is target. Minderheden? Niet aan de orde, tenzij bij de vorming van coalities.

Niet enkel de opportunistische

strategie van de kandidaten wordt blootgelegd. De vijf rondes onthullen ook verbijsterend veel over de manipuleerbaarheid van het publiek. Terwijl het toch het gevoel heeft aan de touwtjes ('het stembakje') te trekken, blijkt het met handen en voeten gebonden aan de ongeschreven regels van het spel: de psychologische, de morele, de mediatieke. Een loser die zich wentelt in de positie van underdog wordt de volgende ronde winnaar.

En wat met de esthetische impact? De eerste stemronde verloopt letterlijk 'op het eerste gezicht', en ra ra: een mooi snoetje doet het beter dan een saaie tronie. Het is beschamend te constateren dat het zo banaal, zo oppervlakkig werkt. In de loop van de rondes worden de profielen van de kandidaten scherper, tot er een idealist, een radicaal en een opportunist overblijven. Als dit een spel van representatie en identificatie is, levert de uitslag een confronterende spiegel op voor elke toeschouwer - hoe hard hij ook geprobeerd heeft consequent, verantwoordelijk en loyaal te stemmen. Daar voorbij blijft de grote, breinbrekende vraag hangen hoe we onszelf in godsnaam hadden kunnen onttrekken aan het spel, ook in realiteit. Daarop heeft ook regisseur Alexander Devriendt geen antwoord.

Uiteindelijk bijt de voorstelling in eigen staart, en dat zet aan het denken. Het vertrouwen tussen toeschouwers en performers, dat in Teenage Riot maar zeker in Audience (schijnbaar) brutaal werd geschonden, lijkt in Fight Night ironisch genoeg vervangen door een... consensus. Publiek en spelers houden samen het spel in stand, en dat maakt Fight Night een stuk braver dan zijn voorgangers. Dat we het allemaal zo roerend met elkaar eens zijn over het probleem heeft te maken met de publiekssamenstelling, die al in de

eerste minuten wordt vrijgegeven.

Op de premièreavond speelt Ontroerend Goed voelbaar voor een publiek van insiders, vertrouwd met de basisbeginselen van de democratie én met de codes van het theater. Het ontwaart door de spelmetafoor onmiddellijk de politieke parallel - de manier waarop de Arteveldestad een kandidaat-met-strik die voor 'verandering' staat stante pede wegstemt, laat weinig aan de verbeelding over. Reduceert die vrolijke consensus Fight Night dan niet te veel tot een ongevaarlijk spel, een pleasende voorstelling die voor eigen kerk applaus oogst? Ik neem me voor dat aan het eind van de tournee, na een speelreeks langs vele en andere plekken, opnieuw aan Ontroerend Goed te vragen.